

POSUDEK OPONENTA HABILITAČNÍ PRÁCE

Masarykova univerzita

Uchazeč

Habilitační práce

Oponent

Pracoviště oponenta, instituce

JUDr. Klára Drličková, Ph.D.

Role veřejného zájmu v mezinárodní obchodní arbitráži

doc. JUDr. Ing. Bohumil Poláček, Ph.D., MBA, LL.M.

Katedra marketingu a obchodu, Ekonomická fakulta
Technická univerzita v Liberci

Habilitační práce vychází z monografie Role veřejného zájmu v mezinárodní obchodní a investiční arbitráži, ve které habilitantka zpracovala kapitolu s názvem Role veřejného zájmu v mezinárodní obchodní arbitráži. Tato habilitační práce je rozšířenou podobou uvedené části monografie. Jedná se bezpochyby o aktuální a originální téma, které do vydání uvedené monografie nebylo na našem území souhrnně publikováno.

Habilitantka předkládá práci, ve které si klade za cíl analyzovat vliv a dopad veřejného zájmu na existenci a průběh rozhodčího řízení a na vykonatelnost rozhodčího nálezu. Pro naplnění vytyčeného cíle si stanovuje habilitantka ověření následujících hypotéz: i) mezi veřejný zájem a nearbitrabilitu sporu nelze v současné době postavit rovnítko, ii) dopad veřejného zájmu neovlivní platnost rozhodčí smlouvy, a to s ohledem na zásadu separace smlouvy rozhodčí a smlouvy hlavní, iii) rozhodci jsou povinni zohlednit zájmy veřejné v případě rozhodování o meritum sporu zejména tím, že jsou oprávněni a povinni zohlednit účinky tzv. imperativních norem, a to nejen takových, které tvoří součást práva rozhodného pro meritum sporu, iv) rozhodci jsou povinni vzít v potaz řízení probíhající před orgány veřejné moci a/nebo jejich rozhodnutí a vyvodit z nich důsledky pro další průběh rozhodčího řízení, v) přítomnost veřejného zájmu může vést k prolomení neveřejnosti a důvěrnosti mezinárodní obchodní arbitráže; v současné době existuje veřejný zájem na vyšší míře transparentnosti mezinárodní obchodní arbitráže, vi) národní soudy jsou povinny při kontrole rozhodčího nálezu zohlednit i zájmy veřejné.

Základní vědeckou metodou použitou v habilitační práci je analýza, jakožto speciální logická metoda a dále pak metoda deskripce, jakožto obecná metoda použitelná ve všech vědách. Rovněž jsou pak dále aplikovány ze speciálních metod logické metody, a to indukce, jakožto poznání, které vychází z empiricky zjištěných faktů a dospívá k obecným závěrům, a dedukce, jakožto vyvozování nových tvrzení při dodržování pravidel logiky.

Autorka zasadila rámeček své práce tím, že se snažila vymezit mezinárodní obchodní arbitráž, místo fóra, rozhodné právo a roli rozhodce. Konstatuje, že povinnosti rozhodce směřují primárně vůči stranám rozhodčího řízení a s ohledem na stále se rozšiřující okruh arbitrábilních sporů je neudržitelné, aby měl rozhodce výlučně povinnost rozhodnout spor mezi stranami. Podle autorky je nutné vzít v potaz, že rozhodce může mít povinnosti i ve vztahu k veřejnosti. Na tomto místě podle mého názoru chybí alespoň krátké zdůvodnění tohoto postoje.

Habilitantka dále tvrdí, že arbitrabilita je tradičně spojována se zájmem států ponechat určité oblasti sporů či řízení výlučně v rukou národních soudů, a to především v případech, které se dotýkají veřejných zájmů. Přičemž vlastní arbitrabilitu chápe jako přípustnost řešení sporu v rozhodčím řízení. V rozhodčím řízení mohou být podle ní řešeny i spory vznikající

z ekonomických aktivit, které zahrnují veřejné zájmy. Uvádí, že se mimo jiné jedná o soukromoprávní prosazování pravidel hospodářské soutěže, spory dotčené trestným činem i spory dotčené insolvenčním řízením. Konstatuje, že první hypotéza se potvrdila. S tímto závěrem lze souhlasit.

Dalším bodem práce je hledání vztahu rozhodčí smlouvy a veřejného zájmu. Hned v úvodu této kapitoly habilitantka tvrdí, že existence rozhodčí smlouvy je jedním ze základních znaků mezinárodní obchodní arbitráže. Základním znakem mezinárodní obchodní arbitráže rozhodně není existence rozhodčí smlouvy. Můžeme připustit, že pro rozhodování sporu v mezinárodní obchodní arbitráži je nezbytnou podmínkou existence rozhodčí smlouvy. Dopad veřejného zájmu zpravidla neovlivní platnost rozhodčí smlouvy, takže druhá hypotéza nebyla zcela potvrzena.

Role veřejného zájmu při rozhodování o meritu sporu tvoří další část habilitační práce. Podle autorky jsou rozhodci povinni zohlednit veřejné zájmy v případě rozhodování o meritu sporu zejména tím, že jsou oprávněni a povinni zohlednit účinky imperativních norem, a to nejen takových, které tvoří součást rozhodného práva pro meritum sporu. Mezi další nástroje pak patří oprávnění rozhodců ohledně zjišťování skutkového stavu či výjimečná možnost odepření aplikace ustanovení rozhodného práva pro rozpor s veřejným pořádkem práva státu, kde se rozhodčí řízení koná. Třetí hypotéza byla tedy potvrzena.

Další pozornost je v práci věnována vlivu veřejného zájmu na průběh rozhodčího řízení. Povinnost rozhodce přerušit řízení či jeho vázanost rozhodnutím orgánu veřejné moci bude záviset podle uchazečky na řadě faktorů, především na tom, o jaký spor se jedná, jaká je úprava obsažená v lex arbitri či zda ustanovení veřejného práva dopadají i na rozhodce. Rozhodce je totiž vázán rozhodnutím orgánu veřejné moci rozhodujícího o veřejnoprávní věci. Čtvrtá hypotéza nebyla jednoznačně potvrzena ani vyvrácena.

Vliv veřejného zájmu na neveřejnost a důvěrnost mezinárodní arbitráže habilitantka rozebírá v šesté části své práce, kde mj. konstatuje, že nad povinností zachovat mlčenlivost mohou převážít i veřejné zájmy. Obecně respektovanou výjimkou je související soudní řízení a zveřejnění soudních rozhodnutí. V tomto případě veřejný zájem na veřejnosti soudního řízení a zejména rozhodnutí zpravidla převáží nad zájmy stran. Strana rozhodčího řízení či rozhodce mohou rovněž mít oznamovací povinnost vyplývající ze zákona, jiné úpravy či příkazu určitého orgánu. Obě části páté hypotézy byly potvrzeny pouze částečně.

Veřejný zájem a kontrola rozhodčího nálezu tvoří poslední část zkoumané problematiky. V závislosti na původu rozhodčího nálezu má kontrola obecnými soudy nejčastěji podobu zrušení rozhodčího nálezu nebo odepření uznání a výkonu cizího rozhodčího nálezu. Není pouze v zájmu stran, ale i ve veřejném zájmu, aby rozhodčí řízení splňovalo zákonné požadavky a neporušovalo základní hodnoty chráněné v daném státu. Základem procesního veřejného pořádku je právo na spravedlivý proces. Obecné soudy jsou však při kontrole rozhodčího nálezu limitovány rámcem taxativně stanovených důvodů pro zrušení či odepření uznání rozhodčích nálezů. Šestá hypotéza byla potvrzena.

Co se týká kvality a správnosti dosažených výsledků, lze konstatovat, že habilitantka dosáhla standardní úrovně, která se pro obdobné práce vyžaduje. Vzhledem k tomu, že vedle již na začátku zmíněné publikace autorky, ze které tato habilitační práce vychází, není na našem území ucelená zdrojová alternativa v této oblasti, nemůže být o původnosti dosažených výsledků pochyb. Lze rozhodně konstatovat, že uplatnitelnost výsledků pro rozvoj oboru a další bádání se zde nabízí. Taktéž uplatnitelnost výsledků práce v praxi je zajímavým poznatkem, který by se měl jistě využít. Co mně v habilitační práci trochu chybí, jsou úvahy habilitantky de lege ferenda.

Co se týká formální úpravy a jazykové úrovně práce, tak lze snad vytknout pouze následující drobnosti: „...zejména tím, že jsou oprávněni...“ (str. 15 uprostřed, čárka nad „i“), označení §§ pro více paragrafů se nepoužívá (str. 22), „Oberster Gerichtshof soud“ (str. 42, 43, do vysvětlivek nebo poznámky pod čarou je potřeba uvést český překlad, slovo soud je zde nadbytečné), v češtině se na začátku píší uvozovky dole (str. 4, 56, 68), zarovnání odstavce do bloku (str. 160), „...o jaký spor se jedná...“ (str. 163, chybí slovo „se“), v případě návaznosti na slovní spojení „právní úprava“ je vhodnější použití slova vnitrostátní, nikoliv národní (v celém textu), termín „národní soudy“ je nevhodný – vnitrostátní obecné soudy.

Pokud jde o celkové zhodnocení, habilitantka ve své habilitační práci naplnila cíle, které si vymezila. Uchazečka na základě použitých vědeckých metod zpracování jednoznačně prokázala svou schopnost vědecky pracovat. Z pohledu zhodnocení řešení problémů lze konstatovat, že práce má logickou strukturu. Postupuje se od obecných otázek zasazených do mezinárodního kontextu a analýzy různých právních norem, různých systémů práva (vnitrostátního práva, unijního práva i mezinárodního práva soukromého, veřejného a obchodního) k naplnění vlastních cílů práce. Práce obsahuje analýzu velkého počtu dokumentů (vnitrostátních předpisů, unijních norem a mezinárodních smluv). Habilitantka využívá relevantního množství judikatury. Na 274 stranách textu habilitační práce je použito 993 poznámek pod čarou, což svědčí o její dobré práci se zdroji. Habilitační práce je napsána solidní právníckou češtinou. Seznam použité literatury zahrnuje řadu českých a zahraničních titulů. Názory oponenta ohledně formální úpravy nemají na celkovou kvalitu habilitační práce významný vliv.

Dotazy oponenta k obhajobě habilitační práce

V rámci obhajoby habilitační práce doporučuji položit následující otázky:

- 1) Ve své práci používáte pojmy veřejný pořádek a veřejný zájem. Vysvětlíte vzájemný vztah těchto pojmů a uveďte příklady.
- 2) Kde se podle vás nachází hranice veřejného zájmu a transparentnosti v mezinárodní obchodní arbitráži? Svůj názor uvedený v práci rozveďte.

Závěr

Habilitační práce JUDr. Kláry Drličkové, Ph.D., s názvem „*Role veřejného zájmu v mezinárodní obchodní arbitráži*“ podle mého názoru **splňuje standardně kladené požadavky** na tyto práce ve smyslu zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách, ve znění pozdějších předpisů, a proto doporučuji, aby po vykonání habilitační přednášky a úspěšné obhajobě habilitační práce před vědeckou radou Právnické fakulty Masarykovy univerzity byla habilitantka rektorem jmenována docentkou v oboru Mezinárodní právo soukromé.

V Praze - Modřanech dne 19. 2. 2020

podpis